

Adóügyi automatikus információcsere

1. Bevezetés

Világszerte egyre nagyobb erőfeszítést tesznek a nemzeti adóhatóságok az adócsalás, illetve adókijátszás megakadályozása, a költségvetési károk minimalizálása, illetve a költségvetési bevételek növelése érdekében. Az országok felismerték, hogy a világ-gazdaság fejlődésének nyomon követése, az új adózói magatartások megismerése érdekében szükséges a határokon átnyúló kapcsolattartás keretében meghatározott információk ismerete, és felhasználása. Ennek biztosítása érdekében a hatóságok nemzetközi szinten folyamatosan egyeztetést folytatnak, amelynek célja, hogy az adóhatóságoknak minél több információ álljon rendelkezésre adózóik más országokban szerzett jövedelmeiről illetve bevételeiről. Ezen együttműködések folyamatos továbbfejlesztése, az információk hatékony áramlása a nemzeti adóhatóságok közös érdeke, amelynek egyik platformja a nemzetközi adóügyi információcsere.

Az adóügyi információcserén belül megkülönböztetünk kérelemre történő információcserét, spontán, valamint automatikus információcserét, amelyek az információcsere lebonyolításának módját jelölik. Automatikus információcserének nevezzük, amikor meghatározott adatok körét, előzetes megkeresés nélküli, meghatározott formátumban, rendszeresen időközönként adják át egymásnak az információcserében részt vevő országok. Ezzel szemben a spontán információcsere esetében az információ bármely időpontban, előzetes megkeresés nélküli, nem rendszeresen az együttműködésben részes ország hatáskörrel rendelkező hatóságától érkezik.

A cserélt adatok felhasználása, hasznosítása lehetővé teszi a különböző joghatóságok számára az adózók jövedelmeinek, bevételeinek, adózási szokásainak szélesebb körű megismerését.

A magyar adóhatóság által jelenleg, illetve a jövőben az automatikus információcsere keretében küldött, illetve fogadott információk köre, illetve azok lehetséges hasznosítási lehetőségei az alábbiakban kerül ismertetésre.

2. A közvetlen adók területén automatikus információcsere keretében érkező adatok köre

A határokon átnyúló adóelkerülés csökkentése érdekében az Európai Unió és a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (a továbbiakban: OECD) is nemzetközi standardokat dolgozott ki, amelyeknek célja az adatszolgáltatások közötti párhuzamok elkerülése.

Az alábbi táblázat összefoglalva tartalmazza azon automatikus információcserék körét, amelyekben Magyarország érintett. A közvetlen adók területén, (az adófizető és az adóalany ugyanaz a személy) jövedelem vagy vagyon változását érintő automatikusan cserélt információk az alábbi adatkörök szerint csoportosíthatók:

- pénzügyi számlainformációkkal kapcsolatos adatok,
- jövedelemadatok,
- feltételes adó megállapításra vonatkozó adatokra,
- multinacionális vállalatcsoportok adatai.

	A cserélt adatok körének megnevezése	Cserélt adatok típusa	Adatszolgáltatással érintett első pénzügyi év vagy időszak
Pénzügyi számlainformációk	Megtakarítási irányelv	Kamatjövedelem	2005-2015
	DAC 2 (Directive on administrative cooperation)	Pénzügyi számlainformációk	2016
	CRS- Common Reporting Standard	Pénzügyi számlainformációk	2016
	FATCA - Foreign Account Tax Compliance Act	Pénzügyi számlainformációk (Kamat, osztalék)	2014

Jövedelemadatok	Modellegyezmény	Egyéb rendelkezésre álló jövedelemadatok	2005
	DAC 1	Jövedelemadatok	2014
Feltételes adómegállapítás	DAC 3	Feltételes adómegállapítás, előzetes ármegállapítások	2012
Multinacionális vállalatcsoportok adatai	DAC 4	Multinacionális vállalatok adatai	2016
	CbC (Country by country)	Országokénti Jelentések	2016

tetében történő 2011/16/EU irányelv módosítása), valamint nemzetközi szinten az adóügyekben történő kölcsönös adminisztratív segítségnyújtásról szóló Egyezményt módosító Jegyzőkönyv (Magyarországon kihirdette a 2014. évi XLII. tv.) 6. cikke, továbbá a pénzügyi számlákkal kapcsolatos információk automatikus cseréjéről szóló, illetékes hatóságok közötti többoldalú Megállapodás, a Common Reporting Standard, azaz az Egységes Jelentéstételi Szabvány (CRS) megállapodásból származó adatok köre váltja fel. A DAC2 irányelv alapján az Európai Unió tag-

2.1. Pénzügyi számlainformációk

Az Európa Unió Tanácsa 2003. évben a megtakarításból származó kamatjövedelem adóztatásával kapcsolatban elfogadott egy irányelvet (2003/48/EK - **Megtakarítási Irányelv**), amely egyrészt az adóelkerülést célzó tőke átcsoportosítások elkerülése, másrészt az egyik tagállamban letelepedett kifizetők által egy másik tagállamban illetőséggel bíró természetes személyek számára teljesített kamat kifizetések adóztatásának elősegítése érdekében került bevezetésre. A megtakarítások adóztatásáról szóló irányelv – a megtakarításból származó jövedelemben részesülő természetes személy illetékessége szerinti tagállam jogszabályaival összhangban – megkönnyíti a kamatból származó jövedelem megadóztatását a kamatfizetésekre vonatkozó automatikus információcsere kötelezettség előírása útján.

A Megtakarítási Irányelv alapján automatikus információcsere 2015. adóévre vonatkozóan érkezett utoljára, helyét az Európai Unió és egyéb csatlakozott államok tekintetében a közigazgatási együttműködési irányelv (DAC2) a 2014/107/EU irányelv (az adózás területére vonatkozó kötelező automatikus információcsere tekin-

országai tekintetében, a CRS megállapodás alapján pedig az információcserére elkötelezett harmadik országok tekintetében érkeznek a pénzügyi számlainformációkra vonatkozó adatok, először a 2016. pénzügyi év vonatkozásában.

A pénzügyi számlainformációk harmadik csoportja a Magyarországon a 2014. évi XIX. törvénnyel kihirdetett az Amerikai Egyesült Államok és Magyarország Kormánya között létrejött megállapodás alapján a Külföldi Számlák Adómegfeleléséről (**Foreign Account Tax Compliance Act: FATCA**) szóló szabályozás, amely a 4. alfejezetben kerül részletesebben bemutatásra.

2.2. Jövedelemadatok

A **jövedelemadatok** vonatkozásában – az Európai Tanács 2011/16/EU irányelve és az OECD Modellegyezménye értelmében – a 2014. január 1-jei adó megállapítási időszaktól követően az adott másik tagállami illetőségű adóalanyok vonatkozásában írja elő az adatszolgáltatást (**DAC1**) a munkaviszonyból származó jövedelmek, a vezető tisztségviselők tiszteletdíjai, életbiztosítási termékek, illetve a nyugdíjak, és az ingatlan tulajdonjogának átruházásából származó jövedelmek esetében. A DAC1 irányelv alapján

az Európai Unió tagországai az OECD Modell-egyezménye értelmében pedig az OECD tagországok cserélnek információt. Az OECD Modellegyezmény a vonatkozó bilaterális megállapodások alapján tekinthető automatikus információcserének.

2.3. Feltételes adó megállapítás

A feltételes adó megállapításokra és a szokásos piaci ár megállapító határozatokra vonatkozó információk Európai Unión belüli automatikus cseréjéről szóló Megállapodás (DAC3) a 2015/2376 EU irányelv (az adózás területére vonatkozó kötelező automatikus információcsere tekintetében történő 2011/16 EU irányelv módosítása). A feltételes adó megállapítás eljárás során az adózóknak lehetőségük van arra, hogy kötelező érvényű állásfoglalást kérjenek az adóhatóságtól a kapcsolt vállalkozások esetében teljesítendő ügyleteikre vonatkozóan. Ezen jogintézmény bevezetésére hazánkban 2012. január 1-jével került sor az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: Art) 132. §-a alapján. 2016. december 31-ét követően a határokon átnyúló vonatkozású feltételes adómegállapítási határozat vagy előzetes ármegállapítás kiadásáról, módosításáról köteles a hatáskörrel rendelkező tagállami hatóság automatikus információcsere keretében tájékoztatást adni. Továbbá a DAC3 irányelv alapján 2017. év végéig tájékoztatni kell a tagállamokat visszamenőlegesen a 2012. január 1-je után kibocsájtott ilyen jellegű határozatokról, amennyiben még alkalmazhatóak voltak 2014. január 1-jén.

2.4. Multinacionális vállalatcsoportok adatai

A multinacionális vállalatcsoportok esetében az átláthatóság növelése érdekében az adóalap erózió és a nyereségátcsoportosítás megakadályozására irányuló megállapodás került elfogadásra (DAC4), a 2016/881 EU irányelv (az adózás területére vonatkozó kötelező automatikus információcsere tekintetében történő 2011/16EU irányelv módosítása). A DAC4 adatszolgáltatása keretében az Európai Unió tagországai vonatkozásában a multinacionális vállalatcsoport esetében többek között árbevétele, adózás előtti eredményére, nyereségére valamint az alkal-

mazottak számára vonatkozó adatok érkeznek. Az OECD tagországok vonatkozásában az országokénti jelentések érkeznek.

A fenti adatcserék közül részletesebben a **FATCA** adatszolgáltatás, illetve az **országokénti jelentésekkel** kapcsolatos automatikus adatcsere került ismertetésre, amely jelen cikk 5. alfejezetében olvasható. A FATCA adatszolgáltatás hasznosításának aktualitását az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: Art.) 2017. január 1-jei módosításával bevezetett új jogintézmény, a támogató eljárás adta, míg az országokénti jelentések esetében az országokénti jelentések cseréjéről szóló illetékes hatóságok közötti multilaterális Megállapodás kihirdetéséről szóló 2017. június 28-ától hatályos 2017. évi XCI. törvény adja.

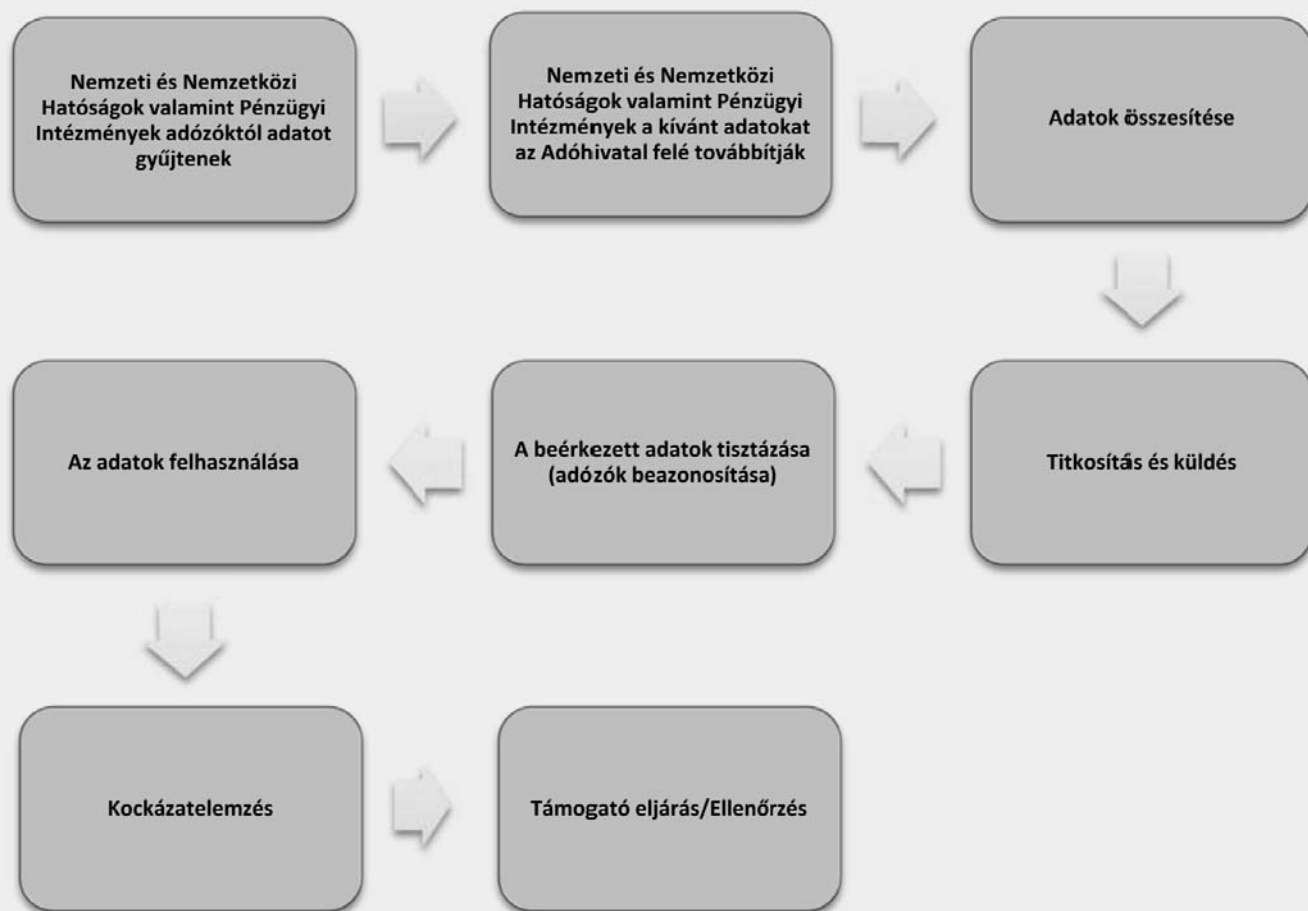
3. Az automatikus információcsere adattovábbítási folyamata

A fentiekben részletezett adatok fogadásán, illetve küldésén túl az automatikus információcserében résztvevő országok legfontosabb feladata az adatok megfelelő fogadása, felhasználása, azok hasznosítása, amely folyamatot a következő oldalon található ábra szemlélteti.

Az automatikus információcsere során beérkező adatok esetében az elsődleges, és egyik legfontosabb feladat az adatcserében érintett adózók beazonosítása lehetőség szerint automatikusan informatikai rendszer alapján, ezért kiemelkedően fontos a cserélt adatok minősége, amelynek folyamatos felülvizsgálata és bővítése szükséges. A cserélt információ jellegétől függően (pl. pénzügyi számlainformáció, jövedelemadatok, béradatok) konkrét bevallások adataival lehet összehasonlítani a beérkező adatokat. A hatékony hasznosítás érdekében fontos, hogy az országok a felhasználással kapcsolatos tapasztalataikat folyamatosan megosszák egymással.

4. Az adatok hasznosításának egyik lehetséges, és hatékony eszköze a támogató eljárás

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban: NAV) az ügyfélközpontú szemlélet érdekében az automatikus információcsere során beérkező adatok hasznosítását adózó centrikusan, az adókötelezettségek teljesítésének elősegítése érdekében az adózókat támogatva kívánja megvalósítani.

Az Art. 90/A § (1) bekezdése értelmében az adóhatóság az adókötelezettségek teljesítésével összefüggő kockázatok azonosítása valamint az azonosított kockázatok fennállásának kizárása vagy megállapítása érdekében kockázatelemzést végez. A kockázatelemzés során feltárt anomáliák rendezése érdekében támogató eljárást kezdeményezhet. A támogató eljárásban való részvétel önkéntes, így az eljárás folyamán rendezésre nem kerülő jogsértések miatt az adózó nem szankcionálható.

Az Art. 90/B § (1) bekezdése alapján a támogató eljárás keretében az adóhatóság az adózókat a bevallás adataik önellenőrzésére vagy személyes kapcsolatfelvételre hívja fel, így az eljárás során adózóknak lehetőségük van – az adóhatóság szakmai támogatásával – bevallásaikat javítani, így az adatszolgáltatás és a rendelkezésre álló bevallásadatok között feltárt ellentmondásokat rendezni.

Az idén bevezetésre került új jogintézmény keretében az automatikus információcsere során kapott adatok közül először az Amerikai Egyesült Államok Adóhatósága által küldött pénzügyi számlainformációk (kamat és osztalék adatok) kerültek felhasználásra, segítve ezzel az adózók

esetlegesen elmaradt önbevallását. Magyarország Kormánya és az Amerikai Egyesült Államok Kormánya között a nemzetközi adóügyi megfelelés előmozdításáról és a FATCA szabályozás végrehajtásáról szóló megállapodást Magyarország a 2014. évi XIX. törvénnyel hirdette ki, ennek értelmében az első év a 2014. adóév, amelyre vonatkozóan a felek automatikusan információt cseréltek.

A FATCA szabályozás célja annak biztosítása volt, hogy mind az amerikai adóalanyok mind az Egyesült Államok területén kívüli adóalanyok pénzügyi eszközeik tekintetében is eleget tegyenek az Egyesült Államokbeli adófizetési kötelezettségeiknek, illetve a magyar illetőségű adóalanyok a Magyarországon kívül keletkezett jövedelmeik tekintetében is teljesítsék adó-bevallási és fizetési kötelezettségüket.

Az Amerikai Adóhatóság által rendelkezésre bocsátott adatállományban szereplő adózók mintegy 83 % részére küldött értesítést az adóhatóság, tájékoztató levél formájában, illetve az adatszolgáltatás alapján vélelmezhetően eltitkolt jövedelemmel rendelkező adózókat támogató eljárás alá vonta. A támogató eljárás alá vont adózók mintegy

40%-a nyújtott be önellenőrzést módosítva a korábban bevallott jövedelemadatait, illetve pótolták be nyújtani elmulasztott bevallási kötelezettségüket.

A lezárt eljárások kapcsán figyelemreméltó, hogy az adózók – bár az eljárásban való részvétel nem kötelező – mindösszesen 6 %-a nem vette fel a kapcsolatot az adóhatósággal, vagyis az eljárások eredményesek és hatékonyak voltak, az adózók örömmel vették az adóhatóság támogatását.

Továbbá az új jogintézmény bevezetésének sikerét jelzi, hogy a támogató eljárásokat lefolytató igazgatóságok jelzései szerint, a FATCA adatszolgáltatással érintett, támogató eljárások során bevallásaikat önellenőrzéssel javító adózók nem csak az osztalék- és kamat jövedelmeik, hanem egyéb más jövedelem kategóriák (pl. ingatlan bérbeadásból származó jövedelmeiket, egyéb jogcímen kapott jövedelmek) esetében is módosították az érintett bevallásaikat, illetve üdvözölték az új jogintézmény bevezetését, mivel az adóhatósági munkatársak az érintett joganyaggal kapcsolatos felvilágosítást is megadták részükre.

5. Várható új kihívások- Adóalap erózió és profit áthelyezés (Base Erosion and Profit Shifting a továbbiakban: BEPS)

Az automatikus információcsere területén új kihívást jelent a nagy vállalatcsoportok esetében fennálló transzferár kockázatok kezelése a beérkező adatok segítségével.

A magyarországi illetőségű adóalanyok bevallás és beszámoló adatain kívül jelenleg nem állnak rendelkezésre kockázatelemzési célból az egész cégcsoport tevékenységét bemutató olyan dokumentumok, amelyek összképet adnak a helyes transzferár megállapítás ellenőrzésére. A bevallási adatok, összehasonlító nyilvántartások (pl. AMADEUS), illetve egyéb külső információk alapján meghatározhatók olyan releváns adatok, amelyek segítik a transzferárral érintett adózók esetében a kockázat feltérképezését, azonban problémát okoz, amennyiben a kapcsolt vállalkozások nem kizárólag hazai illetőségűek.

A vállalkozások sok esetben még a szokásos piaci ár meghatározásával összefüggő nyilvántartási kötelezettségről szóló 22/2009 (X.16.) PM rendeletben (a

továbbiakban: PM rendelet) meghatározott transzferár nyilvántartással sem rendelkeznek, azonban amennyiben igen, az azokban szereplő információk nem voltak teljes körűen ellenőrizhetők.

Az OECD BEPS 13. akcióterve a transzferár-dokumentációval és országokénti jelentéssel kapcsolatos iránymutatásokat foglalja össze. Az Országokénti jelentések adóhatóságok közötti cseréjéről szóló egyezményhez (a továbbiakban: Megállapodás) Magyarország 2016. decemberben csatlakozott. Az Európai Unió tagállamainak vonatkozásában a jelentések jogalapját a DAC4, azaz a 2016/881/EU Irányelvvel módosított 2011/16/EU irányelv teremti meg. Az országokénti jelentések cseréjéről szóló illetékes hatóságok közötti multilaterális Megállapodás kihirdetéséről szóló **2017. évi XCI. törvény** 2017. június 28-ától hatályos. E törvény melléklete tartalmazza azon országok körét, akik esetében a megállapodás alkalmazandó.

A fent említett joganyagok az adóhatóság részére fogalmaznak meg feladatokat, amelyek szerint a bejelentési és adatszolgáltatási kötelezettség teljesítésére elektronikus űrlapot kell rendszeresíteni, az érkező adatokat fogadni és továbbítani kell a partner hatóságok részére. Egy három lépcsős transzferár dokumentációs rendszer kerül bevezetésre, amely az alábbi dokumentumokat tartalmazza:

- 1. Fődokumentum (master file):** bemutatja a társaság globális működését, és a vállalatcsoport valamennyi tagjára vonatkozó alapvető információkat tartalmazza.
- 2. Specifikus nyilvántartás (local file):** a vállalatcsoport helyi tagjának a kapcsolt ügyleteit tartalmazza, részletezi a helyi vállalat kapcsolt vállalkozásaival bonyolított tranzakcióit és azok transzferár szempontú magyarázatát.
- 3. Country-by-country („CbC”) jelentés:** a cégcsoport egészére vonatkozóan közöl adatot, annak érdekében, hogy az adóhatóságokat tájékoztassa az adóügyi kockázatokról. A CbC jelentés része lesz továbbá egy lista is, amelyben minden egyes vállalat és annak üzleti tevékenysége feltüntetésre kerül. A CbC jelentés az egyes vállalatcsoportok tevékenységének bemutatására vonatkozó főbb adatokat adóügyi illetőség szerinti joghatóságoként tartalmazza.

A vállalatcsoport magyar adóügyi illetőségű csoporttagja adatszolgáltatási minőségének bejelentési kötelezettségét először a 2016. január 1-jét követően kezdődő pénz-

ügyi évének utolsó napját követő 12 hónapon belül teljesíti az állami adóhatósághoz. Az országokénti jelentés benyújtására főszabály szerint a végső anyavállalat, illetve az anyavállalatnak kijelölt szervezet köteles, azonban a 2017. január 1-jét követően kezdődő pénzügyi évek vonatkozásában, mögöttes adatszolgáltatási kötelezettsége keletkezhet az ezektől eltérő csoporttagoknak is.

A szabályozás értelmében mentesül az adatszolgáltatás alól az a vállalatcsoport, amelynek – 2015. januártól a vállalatcsoport bármely pénzügyi éve tekintetében – összevont konszolidált bevétele 750 millió eurót vagy ennek megfelelő devizát nem haladja meg. Az adatszolgáltatás egyrészt a legnagyobb adóteljesítménnyel rendelkező adózók kockázatelemzésekor jelent majd többletinformációt, valamint a transzferár kockázat meghatározásában nyújthat segítséget.

Az országokénti jelentésekben szereplő adatokat integrálva a már meglévő rendszer adatokkal teljes képet kaphatunk a nagy vállalatok működéséről, azok gazdálkodását jellemző fő számadatokról (pl. bevétel összege, adózás előtti eredmény összege, befizetett/esedékes nyereségadó mértéke, árbevétel adatok független felek és kapcsolt vállalkozások bontásában, alkalmazottak létszáma, tőkehelyzet, eszközállomány alakulása).

Az országokénti jelentésekben szereplő adatok használhatók továbbá az adózók érdekeltségeinek, cégkapcsolatainak feltérképezésében is, amelyhez eddig csak a külföldi – korlátozottan elérhető – céginformációs rendszerek révén lehetett hozzájutni.

6. Összegzés

Az automatikus információcsere kapcsán rendelkezésre álló adatok körének bővülésével számos új feladat hárul a nemzeti adóhatóságokra. Az adatszolgáltatással rendelkezésre álló adatok vonatkozásában szükséges volt olyan informatikai háttér létrehozása, amely képes mind volumenében, mind az adatok differenciáltsága tekintetében is kezelni az adatmennyiséget.

Az adatok sokrétű hasznosítása mellett fontos feladat továbbá az adatszolgáltatáshoz kapcsolódó nemzeti, közösségi és nemzetközi joganyagok adózókkal való megismertetése (pl. szakmai anyagok megjelentetése), az önadózás elősegítése, és ezzel az adóbevételek növelése.

A nemzeti adóhatóságok ezen új adatokból olyan ágazati következtetéseket vonhatnak le, amelyek a kockázatkezelési, és ellenőrzési szakterület számára nyújtanak többletinformációkat, továbbá az adatszolgáltatások során kapott többlet információk, segítik a pénzmosás elleni küzdelmet, hiszen szélesebb rálátást biztosítanak a jövedelemszerzési és bevételi forrásokra. Ezáltal körvonalazódni látszik azon cél megvalósulása, amely miatt az Európai Unió tagállamai karöltve más államokkal létrehozták azon jogszabályokat és jogintézményeket, amelyek lehetővé teszik a szándékos adóelkerülőkkel szembeni hatékony fellépést, és segítik a jogkövető adóalanyokat.

DR. DORNER BARBARA

FEKETE SZILVIA

LANDSTOFF ANGÉLA

